Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса: Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 180. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 20-го ВЕРЕСНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 20, 1955. No. 180. VOL. LXII.

РЕВОЛЮЦІЯ В АРҐЕНТИНІ: АРМІЯ І ФЛЬОТА ПРОТИ ПЕРОНА

НОВА РЕВОЛЬТА ПІД ПРОВОДОМ ГЕН. БЕЛЯҐЕРА. — ПРОГОЛОШЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ. — СТВОРЕННЯ РЕВОЛЮЦІЙНОГО УРЯДУ. — ПОВСТАНЦІ ПОГРОЖУЮТЬ БОМБАРДУВАТИ БУЕНОС АЙРЕС

Буенос Айрес. — В п'ятницю мин. тижня почалося в Арґентині повстання проти Перона, в якому беруть участь під проводом ген. Баляґера з'єднання армії, фльоти і летунських збройних сил. Осередком повстання є місто Кордоба і там створено тимчасовий революційний уряд під проводом ген. Баляґера. На домагання през Перона арґентинський Конґрес ухвалив уведення винняткового стану в цілій країні. Сесія парляменту в цій справі тривала п'ять хвилин. Повстанці підвели до Буенос Айрес воєнні кораблі і вислали перонівському урядові ультиматум з погрозою, що вони будуть бомбардувати з кораблів і літаків столицю, якщо Перон негайно не уступить із свого становища. В столиці проголошено поготівля й уведено затемнення будинків і вулиць. Вістки з Арґентини, з огляду на загострену цензуру, дуже хаотичні і неповні. — Одна і друга сторона хваляться перемогами, але певне тільки те, що бої між урядовими і повстанськими військами тривають і що на сторону повстанців переходять нові військові з'єднання. Була навіть, непідтверджена досі, вістка, що на бік ген. Баляґера перейшла ціла друга арґентинська армія. Про тяжку ситуацію уряду Перона свідчить факт, що провід Генеральної Конфедерації Перона звернувся із закликом до членів Конфедерації рятувати Перона і допомагати в боротьбі з повстанцями. В неділю 18 вересня перонівський уряд звернувся до повстанців з закликом не бомбардувати столиці Буенос Айрес, мовляв, це „відкрите місто" і тому треба його ощаджувати. Повстанці відповіли, що вони не можуть трактувати столиці відкритим містом, бо боронять Буенос Айрес військові з'єднання і артилерія. Водночас повстанці повідомляють, що внутрішньо-арґентинські провінції Мендоца, Сан Люїс і Сан Хуан є під контролею революційних військ. Уряд хвалиться у своїх радіопередачах, що урядовим військам повелося здобути місто Кордобу, але підтвердження цього повідомлення немає. Водночас обвинувачує уряд повстанців у перерванні газових проводів до міста Буенос Айрес. Проперонівське робітництво організується в озброєні ватаги і допомагає поборювати повстанців. Над Арґентиною відбуваються безупинні бої між летунськими з'єднаннями повстанців і літаками уряду. До Буенос Айрес підходить все більше воєнних кораблів, опанованих повстанцями. В Арґентині встановлено гостру цензуру. Телефонічний зв'язок між Вашинґтоном й американською амбасадою в Буенос Айрес перерваний.

ОСЕРЕДКИ ПРОТИПЕРОНІВСЬКОГО ПОВСТАННЯ

Військове повстання проти Перона почалося в двох осередках Арґентини — в Кордобі, 300 миль на північ від Буенос Айрес, і в провінції Коррієнтес, де повстанці зайняли військове летовище. На фото внизу: ген. Оскар Сільва, колишній арґентинський амбасадор до Еспанії, що брав участь у повстанні і попав у полон до урядових військ.

Ґолл хвалиться успіхами республіканців

Мекінек Айленд, Мішіґен. — Голова Республіканського Крайового Комітету Ліонард В. Голл промовляв на зборах Республіканської Партії і сказав, що ця партія явиться перед виборцями в 1956 році зі списком найбільших успіхів, яких ніколи ще не осягнула жадна партія в цій країні. — Президент Айзенгавер і віце-президент Ніксон показали, що республіканський уряд — це добробут і більша безпека для всіх людей. Голл казав: „Більше американців тепер працюють, заробляють більше грошей, приносять додому більші платні і користають більше з життя, як будь-коли в нашій історії." Крім того, казав Голл щораз більше робітників починають бачити, що Демократична Партія — це „партія блефу і промахів". Коли демократи говорять то республіканці діють. Республіканці стейту Мишіґен плянують в 1956 році вибрати свого губернатора в цьому стейті, де вже другу каденцію урядує демократ Дж. Меннен Вільямс.

Ніксон предкладає плян допомоги фармерам

Вебеш, Індіяна. — Віце-президент Ричард Ніксон промовляв до 5,000 фармерів на Крайових Змаганнях в Орці і виступив проти того, що демократи демагогічно критикують республіканську фармерську програму. Ніксон сказав слухачам, що „в послідніх місяцях було забагато тенденції в тому напрямку, щоб із кризи в фармерстві зробити „політичний футбол". Віце-президент заявив, що він хоче говорити про фармерські справи „щиро, чесно і об'єктивно". Він заперечив твердження демократів, що уряд Айзенгавира не здійснив своїх обіцянок фармерам з 1952 року і предложив п'ятипунктову програму в фармерській справі. 1. „Плинка" допомога фармерам для підтримки цін на сільські продукти не допускає до надвишки сільськогосподарських продуктів. 2. Вперті змагання до того, щоб поширити ринок збуту фармерських продуктів в ЗДА і закордоном. 3. Збільшення наукових дослідів, щоб зменшити кошти фармерської продукції та продажу фармерських товарів. 4. Продовжувати програму консервації землі, електрифікації фармерських районів та забезпечення фармерських інвестицій. 5. Виготовити програму дальшого розвитку сільських районів. Фармери пасивно вислухали промови віце-президента, який признавав, що хлібороби не мають таких прибутків, які б їм належалися тепер, коли панує такий добробут в цілій країні.

ГАРРИМАН ДОМАГАЄТЬСЯ БІЛЬШОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ

Ню Йорк, Н. Й. — Губернатор Нюйоркського стейту Аверелл Гарриман промовляв на прийнятті з приводу „Дня Конституції" в готелі „Валдорф-Асторія" і домагався, щоб ЗДА „з більшим наслідком допомагали тим народам, які борються проти комуністичного поневолення". Гарриман сказав, що завдання цієї країни — це „поширити американську революцію в решті світу". Це прийняття влаштував Нюйоркський Комітет для Відзначення 250 Роковин з дня народження Бенджеміна Франкліна, які припадають на 1956 рік. Губернатор сказав, що Франклін — це перший і найпередовіший представник американських демократичних ідеалів, апостол волі і автор думки об'єднання американських колоній. Домагаючися поширення американської революції на ті народи, яким загрожують або над якими панують комуністи, Гарриман говорив: „Ми не сміємо, і ми не можемо бути вдоволені, коли бачимо їхню ситуацію. Протиставляймося на кожному кроці хитрим змаганням поширенню поневолення на решту людства. Поширюймо свідомість того, що людська воля проявляється в волі релігії, промов, та в волі дії використовувати всякі нагоди". Ця ґенерація вирішить, чи людина, „житиме згідно з ідеями Бенджаміна Франкліна, чи Карла Маркса". На це прийняття запрошені були губернатори перших 13-ох американських колоній, які вели боротьбу за самостійність ЗДА. Крім Гарримана промовляли ще губернатор Ню Джерзі Роберт Майнер і посадник Ню Йорку — Роберт Ваґнер.

Гураґан „Айона" проходить східнім узбережжям ЗДА

Геттерас, Півн. Каролайна. Дев'ятий цьогорічний гураґан „Айона" вже зблизився до узбережжя цієї країни і над Північною Каролайною віють сильні вітри. Бюро Погоди на Сході ЗДА заалярмували майже всі східні стейти та остерігають населення, щоб вже в понеділок було в поготівлі, бо будуть сильні буревії та дощі і зливи. Від великих хвиль на океані вже в неділю згинули три особи в стейті Ню Джерзі. Алярми проголошено на північному узбережжі аж до місцевости Прінставн, Массачусетс. Бояться, щоб знову не було повені в східних стейтах. Військові команди наказали перевести літаки на летовища в центрі країни. Команда фльоти також приготовилася на зустріч гураґану, який Бюро Погоди вважає за найсильніший в цьому році і тому найнебезпечніший. Хоч гураґан ще далеко від Ню Йорку, то вже в передполудневих годинах 19 вересня передбачений в Ню Йорку сильний вітер із зливним дощем, і тому остерігається населення, щоб без потреби не залишалося на вулицях. Гураґан посувається в північному і західньому напрямі зі швидкістю 13 миль на годину. В центрі гураґану сила вітру виносить коло 125 миль на годину. Деколи швидкість просування гураґану збільшується, і він віє зі швидкістю 18 до 20 миль на годину. Деякі фахівці від передбачування погоди гадають, що гураґан „Айона" може посуватися понад океаном, але східні стейти, навчені несподіванкою, яку зробив гураґан „Діяна", приготовляються на найгірше, бо існує велика правдоподібність, що „Айона" знову нищитиме східнє узбережжя цієї країни. — Найновіші радіові звідомлення повідомляють, що в Північній Каролайні вже падає сильний дощ. — Інший гураґан нищить Мехіко, спричиняючи там повінь. Цей восьмий гураґан „Гільда" загрожує стейтові Тексас, бо він змінив напрям на чисто західній і віє понад південну частину Північної Америки.

● **Французький прем'єр Фор** мас клопіт з правими націоналістичними французькими колами, особливо в самому Марокко, які вживають усіх можливих способів, щоб унеможливити або бодай відтягнути на довший час виконання наміченого пляну санації відносин в Марокко. Ці праві кола боронять старого й безвольного султана Бен Арафу, а він користає з цієї підтримки і не хоче резиґнувати, хоч на нього чекає вже французький кружляк, щоб перевезти з Рабатту до невтральної зони Альжиру, де він має поселитись, як приватна особа.

Грецько-турецький конфлікт поглиблюється

Анкара. — Несподіваний приїзд до столиці Туреччини головного команданта військ держав Північно-Атлянтійського пакту кинув яскраве світло на небезпеку, яка загрозила цілому тому блокові, через практичне спаралізування південно-східнього крила НАТО. Сталось це наслідком грецько-турецької і грецько-англійської ворожнечі з приводу Кипру. У Греції запанували загальні настрої проти НАТО. Греки розуміють: неможливо залишитись надалі в організації, коли один „союзник" — Туреччина — б'є грецьких вояків, стаціонованих на базі НАТО в Змірі на турецькій території, палить та грабує турецькі крамниці й демонструє в насильний лад свої антигрецькі настрої. Знову ж другий член НАТО, Англія, відмовляє права самовизначення кипрським грекам. Греки мають деж жаль до ЗДА, що вони не підтримують Греції морально у тій важкій для Греції хвилині. Тим часом на Кипрі відновилась хвиля терористичних протианглійських замахів. У Нікозії підпалено будинок англійського інституту, а англійська військова поліція слізьним газом розганяла демонстррантів, що здерли англійський прапор з будинку поліційної станиці. Грецький прем'єр Папаґос, тепер недужий, видав заклик до грецького народу, в якому зазначив м. і. що тільки „моральна й матеріяльна сатисфакція", яку дала б Туреччина Греції за останні антигрецькі виступи в Туреччині, що ті великі антигрецькі заворушення були „пляновані" й натякнув на те, що за тими демонстраціями стояла Англія, щоб послабити Грецію в її боротьбі за Кипр. — Державний секретар Доллес звернувся листовно до прем'єрів Греції і Туреччини з закликом дбати, щоб останні сумні події не захитали їх союзу.

Жуков домагається від Америки ліквідації її заморських баз

Москва. — Маршал Георгій Жуков висловив „надію", що всі чужинецькі держави, зокрема З'єдинені Держави, зречуться своїх військових (морських, летунських) баз, положених на чужих територіях. Жуков склав ту свою заяву у розмові з закордонними журналістами на прийнятті, що його фінська амбасада уладила в честь фінського президента Паасіківі, який все ще перебуває з офіційними відвідинами в Москві. Завваги Жукова зроблені у зв'язку зі згодою Совєтів на повернення Фінляндії загарбаного острівця Поркаля, віддаленого за 12 миль від столиці Фінляндії. Закордонні кореспонденти, акредитовані в Москві, у своїх повідомленнях про згадану совєтсько-фінську умову (про що повідомляємо на іншому місці), негайно передбачували, що Совєти будуть старатися використовувати той свій „благородний жест" для політичної кампанії проти ЗДА, атакувавши завжди американські заморські бази. — У політичних колах Вашинґтону поставились до слів Жукова легковажно. Американські часописи звертають увагу, що Совєти взагалі мали тільки дві заморські бази — Порккаля у Фінляндії і Порт Артур у Китаї. Коли ж ЗДА мають 12 заморських баз, чи пак країн, в яких положені бази, то бази належать нероздільно до американської системи оборони, якої Америка не буде руйнувати в заміну за усміхнені совєтські „мирові" заяви. ЗДА мають свої бази в Англії, Франції, Західній Німеччині, в Японії, Південній Кореї, в Японії (Окінава), на Філіппінах, в Гренляндії, Савді Арабії, у французькому Марокко, на Лябрадорі й Новій Фунляндії.

Совєти проголошують ...амнестію

Москва. — Президія т. зв. Верховної Ради СССР проголосила широку амнестію, яка стосується здебільша всіх тих, що так чи інакше співпрацювали з німцями під час другої світової війни. Вона, згідно з декретом, може бути стосована і супроти тих, які брали участь в різних антисовєтських „злочинах" і які вернуться до СССР і „визнають свою вину". Так же само будуть амнестовані всі ті, що після війни брали участь в різних антисовєтських організаціях. Найголовнішим завданням амнестії знормалізувати взаємини між СССР і Німеччиною і знайти правний претекст для звільнення тисячів німецьких військових полонених, які ще й досі караються в Совєтському Союзі як „воєнні злочинці". Ті, що були спричинниками особливо „важких злочинів" будуть суджені і засуджувані найбільше на п'ять років, якщо вони вернуться додому „на родіну" і покаються. З амнестії мають скористати десятки тисяч в'язнів совєтських концентраційних таборів і тюрем як теж усі ті, що були заслані. Здогадуються, що амнестія охопить теж кримських татар, надволжанських німців, деякі кавказькі племена, що співпрацювали під час війни з німецькими військами, як теж всіх тих балтійців, які були в німецьких військових з'єднаннях.

Хрущов заповідає перемогу комунізму в „мирній коекзистенції"

Москва. — Формально перший секретар Комуністичної Партії Совєтського Союзу, фактично партійний „босс" усіх комуністів у світі, Нікіта Хрущов, виголосив на бенкеті, що відбувся на честь східньо-німецької і фінської делеґацій, які одночасно перебували від кінця минулого тижня в Москві, велику промову, в якій ствердив вірність СССР комуністичній доктрині та висміяв всіх тих, які в „усміхненій" совєтській дипломатії вбачали доказ відвороту Совєтів від комуністичних цілей. У тій промові, виголошеній в п'ятницю 16 ц. м., Хрущов заявив, що СССР не хоче війни, тільки „мирного співіснування" з капіталістичними державами, у тому глибокому переконанні, що в суперництві двох економічних і філософічних систем комунізм переможе. Капіталістична зоря, мовляв, „меркне", а комуністична „засяє повним блиском". Хрущов висміяв тих, які сподіваються еволюції комунізму в капіталістичному напрямку. Надії на це подібні, мовляв, до надії, що „рак навчиться свистати". В тій самій своїй промові Хрущов, запевняючи, що усмішка на обличчі комуністів є щира, підкреслював приязнь Совєтів до східньо-німецького комуністичного режиму. Мовляв, це ніщо, що західні держави не визнали суверенности Східньої Німеччини. СССР — казав Хрущов — також не був визнаний Америкою впродовж 16-ти років, а від того він не перестав існувати. „Прийде день, коли західні держави постукають ще до ваших дверей" — потішав Хрущов своїх східньо-німецьких гостей. Ця промова Хрущова була імпровізована, непередбачена офіційним денним порядком. Тому Булґанін двічі вставав і клав руку на спину Хрущова, наче пригадуючи йому, щоб зупинився в своєму красномовному запалі, який може наробити багато клопоту совєтській дипломатії, але Хрущов не дав себе збити з пантелику. Після того Булґанін і Хрущов вицілувались з комуно-німецьким „прем'єром" Ульбрихтом.

НОВА СЕСІЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ОН ПРОВІРИТЬ ВАРТІСТЬ „ДУХА ЖЕНЕВИ"

Об'єднані Нації. — У вівторок 20 вересня ц. р. відкривається 10-та сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, яка — за висловом головного делегата ЗДА в Об'єднаних Націях, амбасадора Кебота Лоджа, має стати „дійсним іспитом", на якому буде провірена справжня вартість т. зв. „духа Женеви". Найважнішими справами, які будуть розглядатись на цій сесії, це справи — загального роззброєння, боротьби Кипру за право самовизначення, справа півн.-африканських колоній Франції, спір між Голляндією і Індонезією за частину Нової Ґвінеї, справа об'єднання Кореї і ін. Деякі з них — як справа Кореї — тягнуться від років, стоючи в тісному зв'язку з останньою війною та політичними помилками, що їх зроблено в упорядковуванні післявоєнного світу в договорах ще під час тривання війни. Інші, як напр. справа Кипру — гостро актуальні, які загрожують цілій оборонній системі західнього світу, захитуючи спокоєм на Близькому Сході: спір з одного боку між Грецією і Англією, з другого між Грецією і Туреччиною зводить на нівець грецько-турецький союз та ставить під знак запиту вартість НАТО на південному Сході Европи й у передній Азії. Знову ж справа роззброєння, донедавна більш академічного характеру, від останньої Женевської конференції, яка нібн закінчила період „холодної війни", набрала характеру пробного каменя совєтської доброї волі. Осередком дебат над роззброєнням є пропозиція през. Айзенгавера, щоб Америка й Совєти могли одні одних свобідно контролювати на суші й із повітря, при чому така контроля виключила б можливість несподіваного нападу котроїнебудь з отих двох великодержав на другу великодержаву. Гаролд Стассен, спеціяльний уповноважений ЗДА для справ роззброєння, висловився оптимістично про дальші наради на терені Об'єднаних Націй над цією справою. Мірником важливости теперішньої сесії Генеральної Асамблеї є факт приїзду міністрів закордонних справ або найчільніших державних мужів членів ОН на її сесію. І так, до Ню Йорку прилетів уже Молотов, як керівник цьогорічної совєтської делеґації. Разом із ним на тому самому літаку був князь Ван Вайтаякон, шеф сіямської делеґації. Пакістан буде репрезентований недавнім прем'єром тієї країни, Мохамедом Алі, що призначений амбасадором до ЗДА. Сподіваються теж приїзду міністрів закордонних справ Англії і Франції — МекМіллена і Піне, які матимуть змогу перевести вичерпні наради з державним секретарем над вислідами останніх відвідин у Москві німецького канцлера Аденауера та виготовити в детайлях тактику на жовтневій зустрічі з Молотовим у Женеві у справі об'єднання Німеччини. Тому Об'єднані Нації стануть в найближчих днях і тижнях тереном великої міжнародної дипломатичної активности.

Комуно-китайці випустили на волю трьох католицьких духовників

Гонґ Конґ. — Від останньої п'ятниці комуно-китайці звільнили 7 цивільних американців, між ними трьох католицьких духовників, монахів чину ОО Домініканів, та одного протестантського місіонаря. Всі вони перебували поверх 2 роки у „хатній в'язниці": не мали права виходити з своєї, призначеної їм, кімнати, ані з ніким комунікуватися. Тому, хоч усі вони діяли раніш в тій самій китайській провінції, один не знав про долю другого. Вони не знали теж нічого, що діється у світі і щойно тиждень тому сказали їм про Женевські американсько-китайські переговори, на яких рішено звільнити всіх цивільних американців з комуністичного Китаю.

Совєти віддають Фінляндії загарбану морську базу

Москва. — У висліді дводенних нарад совєтського уряду з делеґацією фінців, у проводі якої стояв 84-літній президент Фінляндії Паасіківі і прем'єр Кенконен, оприлюднено спільний комунікат, в якому совєтський уряд погодився віддати Фінляндії острівець Порккаля, віддалений від столиці Фінляндії Гельсінкі тільки на 12 миль. Порккаля має площину 200 кв. миль. Совєти зробили з того острівця свою морсько-воєнну базу, яка не тільки військово опанувала Фінляндію і була загрозою для всього Балтійського моря, але була вічною пригадкою для фінців їхньої поразки й залежности від ласки Совєтів. Булґанін, промовляючи в цій справі, заявив, що з уваги на теперішнє злагіднення міжнародної ситуації Совєти не потребують тієї морської бази та що, зрештою, вони хочуть дати фінцям „ще один доказ своєї приязни". Формально існує між Фінляндією і СССР союзний договір з 1948 року, що кінчається в 1958 році. Цей договір буде продовжений, себто продиктований знову Совєтами Фінляндії, як і попередній.

В АМЕРИЦІ

● **В цьому шкільному році** студіюватиме в усіх школах ЗДА коло 40 мільйонів учнів і студентів, — на 1,658,500 більше як в минулому році. Це вже одинадцятий рік число тих, що вчаться в школах, зростає. Воно має зростати ще принаймні дев'ять років, і в 1964 році становитиме понад 51 мільйон.

● **З зоологічного парку** в Чарлот, Північна Каролайна, слон вже п'ять днів пасеться в лісі, не бажаючи вертатися до парку. Зловити його не можуть, бо він ховається в густому лісі. Доглядач, який хотів цього слона піймати, ледве врятував своє життя, бо „Вікі" щораз більше дичавіє.

● **Бувший президент Гаррі С. Труман** 7 жовтня разом із дружиною відвідає нюйоркського губернатора Аверелла Гарримана в Олбані, столиці стейту. Подружжя Труманів ночуватиме в губернатора Гарримана.

● **Президент Айзенгавер** з нагоди жидівського Нового Року (Рош га Шанаг) переслав американським жидам новорічні побажання, називаючи Мойсейову віру „світовою силою".

● **В Оквленді, Каліфорнія**, в фабриці двоокисду вуглецю працюють тільки два робітники, а решту праці виконують автомати. Ця фабрика продукує денно від 50 до 60 тонн цього газу.

● **За стриження волосся** у Вашинґтоні платять тепер $1.50, але в фризієрні, що є при капітолі, конґресмени все ще платять 50 центів, а сенатори в своїй фризієрні — 75 центів. Ці фризієрні обслуговують тільки членів Конґресу.

● **Підсекретар державного департаменту** Герберт Гувер, молодший, виїде в жовтні у подорож по Далекому Сході. 17-го жовтня він буде на конференції в Сінґапорі. Його подорож триватиме три тижні.

● **Бостонська Симфонічна Оркестра** у серпні 1956 р. братиме участь в Музичному Фестивалі в Единбурґу в Шотляндії. Вона мусить при допомозі публічних збірок зібрати на цю ціль 20,000 долярів.

В СВІТІ

● **Суд у Мадриді** п'ять місяців розглядав справу 30-літнього протестанта з 25-літньою католичкою, поки леґалізував це подружжя, дозволивши йому вписатись до цивільної книги подруж. Це в Еспанії лише друге мішане подружжя за останніх 16 років. З-правила еспанське законодавство забороняє католикам женитись з дівчатами іншого віровизнання, чи католичкам виходити заміж за некатоликів.

● **Австрійський уряд** повідомив, що поруч із З'єдиненими Державами і Францією, Совєти також постачатимуть зброю для нової австрійської армії. Совєти погодились продати Австрії певну кількість танків, гармат, тракторів, літаків, амуніції і крісів.

● **Ісаак Бен Цві**, президент Ізраїлю, виголосив з нагоди жидівського Нового Року (5716) промову, в якій оскаржував держави Заходу за те, що не вміють відрізнити напасника від жертви нападу і тому досі не осягнено миру між Ізраїлем і його сусідами.

● **Англійський прем'єр Антоні Іден** застудився і лежить у ліжку. Він не міг бути присутній на засіданні ради міністрів, яке відбулося також у відсутності міністра фінансів Батлера, що перебуває тепер у Туреччині.

● **Генерал Чарлз Ліндберґ**, славний переможець Атлантику, прибув до Пакістану на переговори з пакістанськими державними чинниками в справі розбудови летунства.

● **У Римі відкрився V Конґрес** Европейсько-Американського Товариства, що складається з невеликого числа чільних діячів різних европейських і американських країн, які пропаґують взаємне зрозуміння та співпрацю в усіх ділянках політики, культури й економіки. Конґрес відкрила американська амбасадорка в Італії Клер Лус. Францію репрезентує колишній прем'єр Жорж Бідо, Голляндію — князь Бернард (чоловік королеви).

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

CAVEANT CONSULES!

„Кавеант консулес!" — Нехай дбають консулі, щоб республіці не заподіяно лиха. Ця клясична пересторога для римських володарів ніколи не втрачала своєї актуальности, і не втрачає її, зокрема, сьогодні у підступно витвореній атмосфері „мирного співіснування" та зв'язуваних з нею надій.

Фактом є, що на Заході мало хто вірить у щирість теперішньої „усміхненої політики" совєтських диктаторів. Напевно не вірять у неї відповідальні державні мужі, а якщо вони попадають у цей совєтський тон, то переважно для „чистого сумління", що вони направду використовували всі можливості і хапались за кожну стебелину, щоб рятувати світ та його цивілізацію від перспектив повної руїни, яку неодмінно заповідають можливості атомової війни.

Але трапляються й такі, що втрачають відчуття дійсности і, за тактичними совєтськими співіснувальними маневрами, справді готові добачити „добру волю" та „зміну". Це — переважно ті, які не знають історії совєтської політики, або знають її тільки поверховно і не мають на неї правильного погляду. Справи не змінює, якщо між такими легковірами трапляються і деякі американські законодавці, що взяли за добру монету совєтські „потьомкінські села", показувані їм під час їхніх відвідин у Совєтському Союзі.

Все ж таки це створює нову поважну загрозу. Знавці совєтських відносин і совєтських політичних та дипломатичних маневрів намагаються дати всілякі вияснення причин теперішньої совєтської політики. Одні вважають, що Кремлеві потрібна передишка, щоб закріпити захитану смертю Сталіна та останніми чистками диктатуру. Інші думають, що цієї „співіснувальної" передишки Кремль потребує з уваги на економічні труднощі. А ще інші вважають, що Москві потрібна ця передишка, щоб поповнити свої збросння та дорівнятись у цьому відношенні Заходові. Не легковажиться також і зовнішніх причин, що могли подиктувати Москві співіснувальний курс. Оборонна консолідація Заходу в обставинах холодної війни поступала швидкими темпами, як поступало й саме збросння. Включення Німеччини в НАТО, що сталося всупереч усім совєтським інтригам і погрозам, могло переповнити чашу і остаточно спонукати Кремль змінити курс, що в жадному разі не означає зміни політичних цілей.

Усі ці міркування мають своє виправдання, і можна дебатувати та оспорювати найвище їхню черговість. Проте, останні відвідини західньо-німецького канцлера в Москві та вимога совєтського уряду щодо примусової репатріяції з Німеччини на „родіну" 100,000 політичних еміґрантів з Совєтського Союзу, дозволяє припускати, що саме ці еміґранти та їх активність грають далеко не останню ролю в теперішніх усмішках кремлівських диктаторів, звернених до Заходу. Від того воно бо й почалося, коли пригадати вимаганий Москвою „16-ий параграф" у договорі з Австрією ще перед офіціяльним започаткуванням співіснувального курсу на зустрічі в Женеві в липні ц. р.

До цих міркувань долучається ще одна справа. Саме тепер австралійський уряд опублікував „історію Петрова", себто „скок на волю" третього секретаря совєтської амбасади в столиці Австралії, який опісля, подібно, як свого часу Ґудзенко в Канаді, розкрив австралійським властям прямо неймовірну своїми розмірами і своїм засягом совєтську шпигунсько-підривну сітку в тій країні. Західні коментатори перестерігають: якщо Москва в положеній на кінці світу Австралії витрачала астрономічні суми на розбудову такої величезної шпигунсько-підривної сітки, то що ж тоді вона мусить робити в цьому відношенні в інших, важливіших у міжнародній політиці країнах!

Австралійська преса докраю обурена цим відкриттям. Американські газети краще оцінюють цю аферу, кажучи, що обурюватись на Москву за підривну роботу у вільних країнах, — це приблизно те саме, що обурюватись на тигра за те, що він має на шерсті смуги і що він є драпіжник. Це вже така порода Москви і комунізму, щоб вести підривну роботу. Очевидно, що такої роботи не можна вести успішно без відповідної „атмосфери". Не треба аж спеціяліста, щоб пізнати, що саме атмосфера „мирного співіснування" на це ідеально надається. Саме це повинні знати наші „консули" і подбати, щоб республіці не заподіяно шкоди.

БЮДЖЕТ І ЗМЕНШЕННЯ АРМІЇ

Час від часу доходять до широкої публіки палкі голоси з дебатів у Палаті Репрезентантів і Сенаті на тему військових ощадностей. Якщо загалом бюджетові справи не дуже цікавлять широкі маси, бо це — сухі цифри, зрозумілі лише фахівцям, то справа збільшення чи зменшення збройних сил, так би мовити, фізично торкається сірих людей: серед заощаджених видатків є також суми, витрачені на утримання контингенту війська усіх трьох родів збройних сил, отож воно безпосередньо відбивається на кількості рекрутованих до війська юнаків у побірному віці. Зменшення військового бюджету має також поважне політичне значення, бо військову силу країни завжди зв'язується з міжнародною ситуацією та потребами оборони країни проти потенціяльного її ворога і напасника. І власне тому, коли конґресмени й сенатори починають дебатувати над цією рубрикою загального бюджету, то дебати стають гарячішими. Бо, ніде правди діти, вони дозволяють і на демагогічні нотки з партійних міркувань: говориться бо в обороні високого військового бюджету в ім'я безпеки країни, а це — добра нагода для патріотичних фраз.

Тим часом, більша чи менша збройна сила — це справа не тільки сентименту і не тільки потреби з уваги на міжнародну ситуацію, але й реальної можливости, з огляду на фінансову спроможність країни. Правда, свого часу гурт американських економістів оприлюднив був опінію, що стан добробуту американського народу дозволяв би, на випадок потреби, навіть п'ятикратно помножити теперішні видатки на військо. З другого боку, секретаріят фінансів і бюджетовий директор мусять рахуватися з фактом дефіцитового бюджету й величезної державної заборгованости. І тому республіканська адміністрація від першого року свого урядування заповіла, що змагатиме до зрівноваження бюджету, яке мусить прийти восени 1952 року. Республіканська адміністрація від самого початку докладно здавала собі справу з того, що маряво другої великої депресії можна буде прогнати тільки тоді, коли держава стоятиме на здорових фінансових підставах, а найпершою передумовою цього є зрівноваження бюджету, щоб не треба було покривати щорічний дефіцит новими боргами чи збільшенням грошового обігу, що становить небезпеку інфляції. Проте, справа зрівноваження бюджету — не така легка.

Фіскальний рік 1951/2 (останній повний рік адміністрації през. Трумана) закінчився дефіцитом у висоті $4,016,-640,378,10. Щоправда, у тому році загальні бюджетові видатки підскочили були з круглої квоти $44,630,000,000 у бюджетовому році 1950/51 до $66,145,000,000 (К о р е й с ь к а війна!). Ще гірше, що наступний рік 1952/53, який добігав до кінця з приходом нової адміністрації, закінчився дефіцитом аж на $9,449,213,-457, при загальному бюджеті $74,274,257,484. В першому році свого урядування (1953-1954) нова адміністрація стягнула загальні видатки до квоти $67,578,608,115, а дефіцит зменшився до $3,028,944,-267. Сталося це вже головне коштом видатків на збройні сили: з круглої суми $43,-610,000,000 стягнено ті видатки до круглої суми $39,850,-000,000, себто заощаджено кругло 4 більйони долярів. Правда, противники адміністрації мають поважний арґумент у факті дальшого зросту державної заборгованости. Вона виказує покищо все ще звишкову тенденцію: з кругло $255 більйонів у фіскальному 1951 році підвищилась до кругло $259 більйонів у 1952 році, $266 більйонів у 1953 році й $271 більйон у 1954. Дефіцит у державному бюджеті на рік 1954/55, закінчений днем 30 червня ц. р., виказав $4,192,000,000, при зменшеному бюджеті до $64,494,000,000 по стороні видатків.

Боротьба за зрівноваження бюджету ще не закінчилась, а намагання в тому напрямку ведуться далі коштом головних позицій: видатків на військо і на допомогу закордонним країнам. Тут треба звернути увагу на цікаве явище: коли уряд старається дістати для допомоги закордонові якнайбільшу квоту від Конґресу, то Конґрес постійно „обрізує" її, — коли ж уряд представляє проєкт зменшення видатків на збройні сили, то Конґрес (головно Сенат) підвищує передбачені квоти. Було б несправедливо робити з цього факту висновок, що американські законодавці роблять в кожному випадку „на злість" урядові. Їхня постава у згаданих двох випадках віддзеркалює а м е р иканську публічну опінію, серед якої дуже непопулярним стала безперервна допомога союзникам, які потім виявляються невдячними, невірними чи сумнівними, зате радше довір'яє власній збройній силі, яку хоче мати дужою і непослабленою.

Ця тенденція проявилась виразно і на цьогорічному бюджеті. Палата репрезентантів погодилась назагал на запропоновану дальшу редукцію видатків на збройні сили, ухваливши (12 травня ц. р.) військовий бюджет у висоті $31,488,206,000. Сенат не погодився на це і підвищив ту квоту (20 червня ц. р.) до висоти $31,882,915,726, причому окремо додано ще $356 мільйонів на будову бомбардувальників Б-52 і $380 мільйонів на інші роди летунства. Відкинено теж суґестію палати репрезентантів про зменшення морської піхоти з 215,000 до 193,000.

Тепер ситуація така, що, — як заявив секретар скарбу Джордж Гомфрі наприкінці липня ц. р., — і в цьому фінансовому році, що розпочався 1 липня 1955 р., не вдасться ще осягнути повної рівноваги бюджету. Гомфрі передбачав, що дефіцит на рік 1955/56 виказе $2,400,000,-000. Але в останніх днях чуємо, що й така „невеличка" (у порівнянні з дефіцитом з-перед 3-х років) квота може, стопніти, і що може вдасться цілком зрівноважити бюджет — знову таки коштом видатків на збройні сили. Ця вістка викликала голосні протести по боці демократів, а колишній президент Труман заявив, що не вільно задля „фетишу" зрівноваженого бюджету наражати на риск безпеку країни.

Очевидно, трудно уявити собі, щоб президент Айзенгавер і той першорядний гурт військових та цивільних осіб, що він собі його добрав для керування збройними силами і військовим господарством, хотіли послабити збройну силу чи легковажно наразили її на послаблення запроєктованими грошовими редукціями. Самі вони пояснюють, що величезні гроші (аж до кількабільйонових квот включно), можна заощадити власне кращим господарюванням і поскреслюванням видатків на цілі, тільки посередньо зв'язані з ефектовною збройною силою. І навіть чисельне зменшення вояків у різних родах зброї не поменшує її сили при нових існуючих винаходах, при могутнішій зброї та при вишколюванні вояцтва до нової, зміненої тактики. Плянується, напр., не редукувати наміченої програми розбудови летунства до 137 „крил", а лише сповільнити темп тієї розбудови, себто протягнути на довший час доставу нових машин, може навіть до 1960 р. Проєктовані ощадності заторкують дальшу розбудову морських летунських баз у широкому світі, кількість вишкільних летів і дослідні станиці та лябораторії. П р о є к т у ється, напр., такі зміни з ощадностевих мотивів, як приспішення ухваленого вже Конґресом зменшення контингенту армії до 1,027,000 вояків на день 1 січня наступного року, а не 1 липня. (Теперішня сила армії — 1,109,296). Проєктується значне зменшення видатків при скороченні військової служби рекрутів з 24 місяців до 21. Зате, напр., ні трохи не зменшується морської фльоти та програми її дальшої розбудови, і не редукується замовлень на доставу для армії важких родів зброї.

Американський нарід має довір'я, що коли на чолі держави стоїть такий найкращий фахівець військових справ, як теперішній Президент, то й запропоновані ним редукції у військовому бюджеті не наразять на небезпеку країну, завжди загрожену ворогом, хоч той ворог надягає тепер усміхнену маску.

ЯК ЕЛЕКТРИФІКУЮТЬ КОЛГОСПИ

Про те, як електрифікують українське село, можна судити з допису Т. Ярошенка до редакції „Радянської України". Ось, що пише цей дописувач: „Три роки тому в селі Дмитрівці, Богодухівського району на Харківщині, почали будувати міжколгоспну теплову електростанцію. На її спорудження асиґновано велику суму грошей. Багато коштів і праці вклали в неї колгоспи. Але недовго працювала е л е к тростанція. Уже в грудні вона стала через цілий ряд недоробок. Після цього з Харкова приїжджало чимало різних представників. Вони щось оглядали, записували і запевнили, що станцію пустять не пізніше як у квітні цього року. Але вже й жнива минули, колгоспи сподівалися з допомогою електрики механізувати роботи на токах, а станція не працює..."

РЕПАТРІЯЦІЯ ПРЕМ'ЄРА

Лондон. — Гугон Ганке, недавно призначений еміґраційним президентом у Лондоні п. Августом Залеським голова польського уряду на чужині, опинився в перших днях вересня у Варшаві. На пресовій конференції у польській столиці Ганке прочитав свій лист до Залеського, в якому подає причини свого повороту на поневолену батьківщину.

В польських політичних колах Лондону репатріяція Ганке викликала велике занепокоєння: не тільки в „колах замкових" (так називають лондонські поляки резиденцію еміґраційного президента Залеського), але й між противниками п. Залеського. Бо всякі дрібні афери з аґентами, присланими з-за залізної заслони для „праці", трапляються в різних групах многонаціональної еміґрації. Але прем'єри еміґраційних урядів „вибирають неволю" дуже рідко.

В колах польського еміґраційного президента запевняють, що п. Ганке був викрадений к о м у н і стичними аґентами в Італії, де він перебував короткий час, виїхавши з Лондону. Серед противників п. Залеського є рішуче переконання, що п. Ганке виїхав на батьківщину добровільно, що він уже давно був на службі варшавського комуністичного уряду.

Лист п. Ганке до п. Залеського, переданий через варшавське радіо, не дає ніяких індивідуальних рис, з яких можна було б знайти дійсні мотиви, що повели еміґраційного прем'єра до повороту на батьківщину. Зміст і стиль листа не відрізняється від листів і заяв різних інших „поворотців", і в цім листі знати руку комуністичних редакторів.

Ганке твердить, що польська еміґрація стала лялькою в руках чужих розвідок, що західні великодержави не дбають за інтереси Польщі, еміґрація морально підупала, і своїми диверсіями в краю служить тільки ворогам польського народу. Тому він, як „християнський демократ", відгукнувся на заклик з краю і вернувся на батьківщину. Вірить, що його слідами підуть тисячі поляків-еміґрантів...

Афера Ганке — це один із маневрів комуністичних режимів за залізною заслоною, щоб заманювати еміґрантів до повороту на батьківщину. Деякі сателітські посольства і консуляти вміщають у місцевій пресі заклики до своїх земляків, щоб верталися додому. Комуністи знають добре, що серед еміґрантів поширена туга за рідним краєм (так звана ностальгія), і вони вміло грають на цих почуваннях.

Не можна з певністю сказати, як заплутався в комуністичні сіті Ганке. Відомо, що його жінка і діти знаходяться в Польщі. Комуністична влада не має ніякого жалю, і могла примусити Ганке до повороту загрозами репресій супроти його родини. Якщо Залеський знав родинні обставини Ганке, то мусів би бути особливо обережним, коли йому дали кандидатуру п. Ганке на уряд еміґраційного прем'єра: адже можна було сподіватися, що він стане об'єктом особливої гри комуністичного режиму.

Загально кажучи, противники п. Залеського мають велику радість з приводу афери Ганке. Адже ж Залеський мав відмовитися від титулу президента ще в червні 1954 року, за умовою з польськими політичними партіями на чужині. Однак п. Залеський відмовився виконати свою обітницю. Одною з причин відмови було те, що члени деяких польських політичних партій на чужині були замішані в аферу „Бергу" (школа розвідки в Німеччині, яку використали для себе комуністичні аґенти). Залеський кинув підозріння на своїх противників, мовляв, між ними все просякнуте комуністичною аґентурою. Тепер йому кажуть, що він сам опинився в тенетах комуністичних аґентів, коли призначив на прем'єрський уряд особу, що була на комуністичній службі.

Афера Ганке свідчить, як пильно і систематично діє комуністична аґентура серед еміґрації, і як рафіновано вона вміє залазити на найвищі місця, щоб досягнути своїх цілей. Мені відомий такий випадок: До одної з протибольшевицьких болгарських організацій на чужині з'явився кілька місяців тому молодий чоловік-студент, який заявив, що втік від комуністичного режиму. Його прийняли з довір'ям, допомогли йому леґалізуватися і забезпечили працею. Цей панок почав, однак, дивно поводитися: викликав між еміґрантами з Болгарії різні сварки, позичав у різних людей гроші, без наміру віддавати. Нарешті почули його голос в радіо із Софії, де він найгіршими словами лаяв еміґрантів, як „запроданців капіталу" і т. д. Мабуть, послали його на те, щоб пізніше болгарські еміґранти кожного виходця з-під комуністичного режиму зустрічали з повним недовір'ям, як потенціяльного аґента.

До одного визначного польського діяча на еміґрації Варшава підсилала вишколених молодих людей, мовляв, його ідейних однодумців, і він був з цього дуже задоволений, приймав їх до співпраці з повним довір'ям. Але ці „ідейні спільники" переходом знаходили шлях за залізну заслону, і той діяч мусів ствердити надзвичайну зручність комуністичної аґентури.

Але комуністична Москва не видумала пороху: вона йде слідами царської охранки, яка вміла перемалити на свій бік Л. Тіхомірова, що видавав „Вєстнік Народной Волі" в Швайцарії, а в 1886 році вернувся „на родіну", де редаґував цареславні „Московскія Вєдомости": терорист-р е в о л ю ціонер став аґентом царського режиму...

П. А.

ЯК НА ЕКРАНІ...

Як на екрані встало місто
На тлі легеньких хмар,
Над містом радісно і чисто
Жевріє в небі урочисто
Розтоплений янтар.

Блакить безбуряна і Божа,
Омріяна блакить,
А серце, як дівчина гожа,
Чекає вісти з Запорожжя,
Чекає і тремтить.

ЮРІЙ ДАРАГАН

НА ТЕМИ ДНЯ

Совєтські усмішки і жести починають бути все більше несподіваними. Що ще вчора в розумінні і в уяві західнього світу було неможливим, про що ніхто навіть і не зважився б говорити, щоб його не висміяли — здійснюється сьогодні за одним кивком пальця чи морганням ока совєтських верховодів, викликаючи збентеження в одних і теляче захоплення в других.

⁂

Досі Ватикан, столиця католицької Церкви, був у совєтській пресі і пропаґанді символом й уособленням всього, що може бути найгірше: не тільки осередком антисовєтської диверсії, але й касарнею, де вишколюють... шпигунів, диверсантів, а навіть парашутистів і терористів, як писала ще недавно московська „Л и т е р а т у р н а я Газета". (В „Коллеґіюм Руссікум" — писала вона дослівно — „готуються ще з 1929 року кадри витренованих ґанґстерів, обов'язаних відбувати криваву практику в слов'янських країнах"). Католицьку Церкву в Західній Україні зліквідовано, в інших поневолених країнах її переслідувано, поволі ліквідуючи.

Раптом і це змінюється. Московське радіо проголошує, що в Паневежській катедрі на совєтській Литві в присутності 15,000 вірних висвячено двох нових єпископів римо-католицької Церкви — П. Мажаліса і д-ра І. Станкевічіуса і що консекрацію — „згідно з інструкціями з Ватикану" — перевів 80-річний єпископ Паневежської Дієцезії Казімєрас Полоторакас. У висвяченні взяло участь понад 30 прелатів, каноніків і священиків. Вістку московського радіо про цю подію підтвердив Ватикан, не подаючи ніяких коментарів.

Отже можна думати, що за цим прийдуть дальші уступки і концесії католицькій Церкві, єдиною метою яких буде утривалення віри наївних у совєтську... „щирість".

⁂

Другу таку несподіванку привезла із Москви до Берліну дружина американського сенатора Джорджа В. Мелона, республіканця з Невади. Совєтський уряд дозволив Мелонові відвідати... табір примусових робіт у Воркуті, як теж інші області Уралу. Він буде першим американцем, що матиме таку виїмкову можливість.

Знаючи совєтську умілість показувати й ознайомившись вже хочби з тим, що сенатор Мелон встиг порапортувати з Совєтського Союзу, треба сподіватися, що західній світ матиме незабаром змогу побачити в репортажах Мелона „зразкові" робітничі Воркутські „табори праці й відпочинку" з усміхненими, відгодованими і добре зодягненими в'язнями, які поголовно заперечуватимуть всі дотеперішні звідомлення американських, німецьких, англійських та інших в'язнів з Воркути про нелюдські умови, жорстокий терор і знущання в цих ославлених таборах смерти.

Відвідини американського сенатора використають за всіма правилами чекістського мистецтва, щоб захитати, а то й підірвати віру Заходу в совєтську „концлагерну" дійсність.

Ст. Самійленко

ДНІ СЛАВИ

(24)

Спокою ні вдень, ні вночі. Часами треба було душу відвести, погрітися і хоч на хвилину піднести настрій.

Для цього було у мене щось, що викликало у других заздрість: на одному возі з набоями до кулеметів було барильце зі спиртом, а до нього часами, в моїй відсутності, заглядала „братва", щоб трохи потягнути. Тоді я прикріпив брезент, яким був покритий віз, ланцюгом до боків воза, у віз повкручував кільця, на них надів брезент, а через кільця пропустив ланцюжок, кінці якого були замкнені на замок.

Бувало, під'їду до воза, аби випити чарчину, а там уже чекають „страдателі" та лаються, де так довго я барився. Усю слину поковтали, мене виглядаючи. Наллє джура в „котьолок", а той пішов з рук до рук. За ним слідкують заздрісні очі, щоб котрий, бува, не потягнув забагато, щоб усім вистачило.

Інколи пішле полк. Дяченко сотн. Браже подивитись, чи всі старшини на місцях при сотнях. А там є один-два, решта всі відбувають „дію". Сотник Браже вже знає, де їх шукати: гріються у мене. Тоді прийде і каже: — А про мою грішну душу забули? Дайте і мені ковток. — Потягне та каже розходитися, щоб доброго вживали по трохи.

Але міру всі знали. Забагато ніколи не було.

Полк. Дяченко, щодо цієї справи, не забував ні про старшин, ні про козаків. При обозі полку завжди їздило кілька порядних барил, але не на щодень, а на велику оказію.

Роз'їжджаються хлопці до сотень, та просять хор. Ключка: затягни „Гетьмани, гетьмани". Той, як затягне, так на переді полку було чути. А полк їхав трійками — до пів верстви було. Мав такого баритона, що не один оперовий співак позавидував би йому. Козаки підхоплять той спів — луна йде на верству.

Підходимо до Дніпра і тут переправляємось на Лівобережжя до села Вереміївка. Що то була за переправа і в яких обставинах, то просто немає можливостей того описати!

Переходимо через Дніпро тільки по смузі льоду, а кілька метрів з одного і з другого боку незамерзла вода. А Дніпро в тому місці широкий. Ідуть і гармати з повною упряжжю, і табори і все оглядається на всі боки, чи лід не ломиться, чи не йдемо на дно.

Дякуючи місцевим провідникам все обійшлося без найменшого випадку: перейшли Дніпро без пригод.

Село Вереміївка — заможне. Була саме масляна 1920 року. Господарі гостять, як можуть. Переглядаємо окуття коней, бо ожеледь надворі страшна.

Наша розвідка доносить: з міста Золотоноші та зі сходу і з півдня іде кілька большевицьких дивізій, щоб нас знищити.

Пор. Дяченко посилає пор. Зуба з сотнею козаків (згідно з наказом командира групи) в напрямі на місто Золотоношу, аби розвідати, які сили большевиків ідуть і як вони далеко від нас. З пор. Зубом ідуть козаки не з однієї сотні, а одчайдухи-добровільці з цілого полку на найкращих конях у полку. Бо виправа дуже небезпечна та і коней треба добрих, добре підкутих, бо надворі страшна ожеледь і віддаль далека.

Вертається пор. Зуб зі своїми хлопцями, а в нього і в хлопців — як то кажуть — і „морда в крові". Не дивлячись на те, приводить він п'ятнадцять „товарищів" і двох комісарів і розказує:

— Під'їжджаємо вже до міста Золотоноші. В останньому селі перед містом питаю зустрічних селян, чи немає в селі большевиків, бо за відомостями повинні бути десь недалеко. — Ні, — кажуть, — немає.

— Але — „береженого і Бог береже". Під селом в ліску залишив я козаків, а сам беру їх тільки десяток та пішки іду з ними до села. Пройшли уже з пів села, аж гульк — іде кількадесят вершників нам назустріч. Ніхто, тільки большевики, бо наших там немає. Мерщій поховалися ми по подвір'ях, пропустили їх, а тоді відкрили на них вогонь з двох ручних кулеметів та карабінок.

— Большевики, скільки духу в коней, за село. Ми за ними та не щадимо вогню! А хор. Бензік, що залишився з козаками в ліску край села, не розгубився: своїх хлопців уставив в лаву, оточив большевиків з усіх сторін та на шаблі! Аж прибув я зі своїми хлопцями, та ледве встиг вирятувати живими від роз'юшеного хор. Бензіка і його хлопців оцих „неборак", що їх тут бачите, а решта, 25, лежать там під селом порубані.

Як виявилося з допиту приведених пор. Зубом большевиків — проти нас іде три большевицькі дивізії, до 30 тисяч „товарищів".

Приймати нерівний бій з певною програною, не маючи запілля, було б безглуздям. Тому переходимо Дніпро назад і йдемо на південь.

Великдень зустрічаємо коло села Троїцьке на Херсонщині. Господарі запрошують розговітися, чим Бог дав. Тільки зачинаємо розгвлятись, а тут під самим селом стрілянина: большевики наступають.

З боєм залишаємо село і йдемо в напрямку міста Вознесенськ.

По дорозі до Вознесенська полк Чорношличників зустрічає над рікою Бугом в одному великому селі, чималий відділ большевиків. Зав'язується бій.

Полк. Дяченко не любив воювати „на піхоту", тому всупереч бойовим звичаям, ідемо в атаку на село, де засіли большевики, в кінному ладу. Большевики мали переважаючі сили, тому поховались за будівлі і ставили твердий опір.

Нараз почули ми якусь рідку стрілянину на тилах большевиків. Побачили, що большевики зачинають стріляти теж позад себе, не тільки в нашу сторону. Готуючись до атаки, полк не міг зрозуміти, хто може стріляти на тилах большевиків, але та стрілянина захитала опір большевиків і вони стали відходити вбік з села.

Тільки вони вийшли на поле — наші засурмили: „атака — вперед!"

Від наших шабель небагато большевиків залишилось в живих.

Полк ввійшов до села і тут його зустріла місцева міліція, яка, як виявилось, і відкрила була ту стрілянину на тилах большевиків, чим допомогла їх зліквідувати.

Чорношличники розташувались в здобутому селі, а я мусів задержатись коло трьох моїх поранених козаків, щоб дати їм першу поміч і належно їх примістити. Полагодивши це, іду до командира Дяченка за дальшими наказами.

Дорога іде вгору від ріки Буга, глибока та покручена. Нараз, із-за одного закруту виходить купа парубків, яких підганяють чорношличники. — Куди ви їх женете? — питаю. — Полк. Дяченко наказав нам викупати їх в Бузі. Це хлопці з місцевої міліції, але, як кажуть місцеві люди, не помагали нам виганяти большевиків з села, як це зробили їхні друзі, а поховались — відповіли.

— Чи ви здуріли? — кажу їм. — По Бузі пливе лід, пропадуть хлопці. Пустіть їх на мою відповідальність, я сам скажу про це полк. Дяченкові.

Дорога була глибока, стіни досить стрімкі, але як хлопці почули, що можуть іти на всі сторони — в одну мить, як коти, були на верху і тільки ми їх бачили!

Роман Придатцевич

БАНДУРИСТАМ В ЩАСЛИВУ ДОРОГУ

Музична організація, яка майже по всьому світі стільки літ співає та грає, виїжджає з концертами по Америці та Канаді. До яких тільки сердець ця здисциплінована музикальна група не промовляли, успокоюючи їх, підбадьорюючи та ущасливлюючи і то в найнеймовірніших обставинах!

Вже від якої трицятки літ Американська Україна вичікувала Української Капелі Бандуристів. Вкінці капеля приїхала і здавалося б, що наші громади розриватимуть капелю для виступів. На жаль бандуристи не їздять стало з концертами. Десь, в Дітройті, працюють собі вони на щоденний хліб, як фабричні робітники, а як Бог дасть, а добрі люди поможуть — виїздять — чи, радше вилітають, щоб нашу Американську Україну розважити та піддержати на дусі.

В ті часи, коли ми рвемося і то зі запізненням, щоб бути псевдоцивілізованими людьми, ми забуваємо, що поза танґами, фокстротами, давно немодними тусцецами і „слоуфоксами" існує наша гордість — чудова українська народна пісня — вираз українського генія, яка одинока, і то хоч би в сучасній більше або менше свобідній обрібці наших мистців, рішає про наше „Я", як культурної одиниці в колі братніх цивілізованих народів світу. Тим часом ми знаходимо всі можливі оправдання, щоб несповняти нашого обов'язку підтримки працівників для справи нашої культури. Справа є у нас поставлена так — знаю з власного досвіду — що для професійно зорганізованих українських імпрез, тяжко знайти будьяку допомогу. Часто організація, до якої пишемо наші благання, не має завдання піддержувати культурні акції „нечленів" або артистів „з іншого міста". Тут справа української чи неукраїнської програми, якось і не робить різниці. В додатку більшість громадянства загіпнитизовано незмінним твердженням: „Ми українці на музиці не розуміємося" або, що „українці ніколи не привикнуть до класичної — хоч би української — музики". Поволі можна завважити, що членам української нації треба „танґа" (є вже навіть наше „рідне танґо") або „слоуфокса", а не козачка чи гуцулки, щоб мати нагоду „показатися в бальовій сукні".

У випадку капелі бандуристів замість гордитися існуванням цієї мистецької української одиниці та причинятися, щоб концерти по багатьох громадах мали свої щорічні повторення, ми чуємо характерні викрути: „Вже їх чули", що звучить, ніби естетичного бенкету-концерту не треба повторювати, але чимскорше забувати. Ті громадяни, яким це твердження виглядає смішним, знаходять, що „Капеля мало змінює програму" — ніби програму змінити є так просто, як змінити одяг або рукавички.

Програма концертового артиста складається з малого числа дбайливо підібраних творів, які підходять до даної частини або цілости програми. Ці твори мусять не тільки визначатися, так сказати, сценічною ефектовністю, але мусять висловлювати якусь музичну ідею та тенденцію, які то обставини роблять твір підхожим до даної програми, або підхожим до якоїсь іншої. Репертуар такого унікального ансамблю, яким є чоловічий хор з бандурним супроводом, має під тим оглядом великі труднощі. Я думаю, що репертуар капелі доповнюється дуже поволі і нові, кожнорічні додатки є очікуваною приємністю для кожного співвиконавця. Для сценічного артиста немає нічого більше неприємного, як тисячні виконування того самого „забарабаненого" твору. З другої сторони — для капелі бандуристів — як і для всякого артиста, було б самогубством виконувати менше вдатні, але зате „нові", а для публіки невідомі твори. Тим більше у випадку чудової, але складнішої і більшої своїм об'ємом музики, виконавець боїться незрозуміння невипробленої публіки, якою є в більшості наші слухачі, й обережно впроваджує „тяжкий" твір. У випадку капелі бандуристів, чи у випадку також поважного та знаменитого чоловічого хору, яким є „Думка" в Ню Йорку — кожний новий та невипробований твір у програмі є небезпечною проблемою, яку можна тільки по добрій надумі розв'язати.

Взагалі першим завданням капелі є її існування, щоб бути в змозі розвиватися, працювати і бути в поготівлі для концертів. На мою скромну думку цей знаменитий хор це є найхарактерніша украінська музична організація, яка має всі дані, щоб служити як пригадка, що щонебудь ми творили б в музиці, завжди центром музичної свідомости мусить бути наша народна пісня. І наша „штучна" музика завжди мусить мати якесь відношення до підсвідомих витворів слова і звуку, витворених нацією на протязі багатьох століть. Наша народна музика є одиноким фактором, який може бути мірилом національного музичного стилю та змісту і може вдержувати українських композиторів в доброму музикальному „здоров'ю", остерігаючи їх перед надужиттями переборщеного індивідуалізму.

Мені мило згадати, що капеля бандуристів співає та грає з незвичайно старанним вишколенням — а її продукції полишають тривале і чудове враження стихійної екзотики, таке рідке явище в добі сучасної нещирости та штучности.

Закінчуючи цю статтю, не можу не віддати свого глибокого поклону піонерам української народної пісні, у її вокальній формі і то не тільки Капелі Бандуристів, але Світлій Пам'яті високозаслуженого Покійного Олександра Кошиця та Покійного Михайла Гайворонського як і теперішній (та минулій) праці Нестора Городовенка і великому числові чесних та талановитих дириґентів, співаків і музик, які працюють в найтяжчих обставинах для розвитку української музики.

Піддержка громадянства для Капелі Бандуристів буде одним з доказів, що праця для української музики знайшла зрозуміння ваги цього пропаґандивно - успішного виразу нашої культури.

Український Архів-Музей у Шикаґо набув дім на власність

Український Архів - Музей у Шикаґо набув на власність триповерховий будинок при 2353 Вест Шикаґо Евню, безпосередньо при новім Домі Сума, за $23,000.

Дім відповідний, репрезентативний, в Українськім центрі, стане живим осередком українського культурного життя.

Набути цей об'єкт уможливив Музеєві відомий в Америці громадський діяч д-р Мирослав Сіминович. Він зложив на купно Дому Княжий Дар $5,000. За його прикладом члени Управи зложили $1,000, та інші громадяни, що довідались про купно $500.

Початок зроблений і треба його довести до кінця, а саме: дім сплатити і Музей розбудувати.

Тому Управа Музею звертається передусім до громадян-українців м. Шикаґо і сусідніх стейтів, як також до українців-любителів Музейного Діла в цілому світі помогти нам довершити почате діло і стати нашими членами. Статут передбачає членів: звичайних, членська вкладка $6 річно, та вплачуючих одноразово: члени спомагаючі $50, добродії $100 та фундатори $250. — Всі члени одержують мистецько виконану грамоту, члени добродії крім того будуть вписані до Пропам'ятної Книги, а члени фундатори будуть вписані на окремій Пропам'ятній Таблиці в Музеї.

Управа Музею є певна, що наш заклик до громадянства найде широкий відгомін, зрозуміння і негайну поміч, бо новостворена культурна інституція є добром нас усіх. Музей буде зберігати пам'ятки українського минулого і сучасного, мистецькі пам'ятки народної творчости та документи наших визвольних змагань. Також він збереже для майбутніх поколінь і дослідників докази нашого організованого релігійного, культурно - освітнього, виховного та господарського життя українців м. Шикаґа та суміжних стейтів.

Завдання вільні, достойні матеріяльної піддержки загалу української громади м. Шикаґа й Америки.

Жертви в Шикаґо складати на руки наших збірщиків, членів Управи або пересилати поштою на щадниче конто Музею до Кооперативного Банку 2408 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.

За Управу Українського Архіву-Музею в Шикаґо:
Д-р Мирослав Сіминович, голова;
Ю. Кайченецький, екз. директор;
О. Городиський, писар.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шикаґо, Ілл.

Акція для Українського Народного Фонду

Ліґа Американців Українського Походження в Шикаґо, що діє як Філія Українського Конґресового Комітету на Стейт Іллиной, обмірковувала на одному із своїх засідань у липні ц.р. справу підготови кампанії збирання Національного Датку за 1955 рік до Українського Народного Фонду. Першим кроком у здійснюванні цієї підготови визнано потребу скликати Збори Комісії Збірки Національного Датку до УНФонду, тобто збори Збірщиків Н. Д. і Дирекції Ліґи.

Ці збори вирішено скликати на початку серпня. Заступник Голови Ліґи п. Маріян Галун, запропонував влаштувати ці збори на його фармі, бо ж у серпневу спеку краще буде побувати поза містом та й там обміркувати цю важливу справу. Очевидно, що цю пропозицію охоче прийнято й заплановані збори відбулися в суботу, 13 серпня ц.р. в Маунт Проспект, Іллиной, у садку біля віллі панства Галунів. Учасників біля 40 осіб, що зацікавлені справою Українського Народного Фонду, зокрема збиранням Національного Датку в Шикаґо й Стейті Іллиной.

Збори відкрив о 5 годині поп. голова Комісії Збирання Національного Датку для УНФонду при ЛАУП п. Тарас Шпікула, вітаючи тепло голову Ліґи п. Івана Дужанського, що був одночасно — як Член Політичної Ради — представником Централі УККА, Членів Дирекції ЛАУП та Збірщиць і Збірщиків Н. Д. Коротко з'ясувавши значення Українського Народного Фонду, як бази усіх акцій Українського Конґресового Комітету Америки, він представив мету зібрання.

Згідно з програмою й порядком нарад обрано Президію Комісії УНФонду на час 1955/56 р.р. у такому складі: Голова Комісії — п. Тарас Шпікула, що був обраний на це становище Загальними Зборами Ліґи, пані Анна Васильовська — заступниця голови, п. Богдан Куцан — секретар, п. Олекса Бардахівський — заступник секретаря. Він — один із найбільш успішних збірщиків Н.Д. у минулому році. Референтом для преси обраний п. Іван Маслянко.

Короткий звіт з минулорічної збіркової акції УНФ дав секретар Ліґи, м-р Володимир Ничай. Змалював методи акції, її труднощі й успіхи збірки. При цьому згадав, що одним із успішних засобів збіркової акції і громадської контролі був виданий ЛАУН в порозумінні з Централею УККА „Виказ Платників і Жертводавців Українського Народного Фонду Міста Шикаґо та Околиці за роки 1950-1953 і частинно за 1954 і 1955". Цей Виказ дає точний звіт вплат і пожертв на УНФонд Шикаґівської Українсько - Американської Громади й околиці. Цей виказ, переданий Платникам і Жертводавцям безкоштовно, виявляє картину національної свідомости Громади й окремих її членів. На жаль бракує в ньому тих, що повинні бути прикладом для других, вірніше, що хотіли б ним бути, але занедбують цей підставовий, мінімальний обов'язок. З другого боку дуже відрадним явищем є пожертви Громадян, що не мають праці, особливо ж пожертви навіть малих дітей, що їх батьки призвичаюють до жертвенности на громадські потреби вже змалку.

Цьогорічна збірка УНФонду в ЗДА випала дещо слабше, ніж попереднього року, все ж Шикаґо й околиця, не зважаючи на різні труднощі, звичайно неречеві закиди під адресою УНФ — затримало, якщо йдеться про висоту зібраної суми, перше місце. Це сталося передусім дякуючи наполегливій праці Збірщиць і Збірщиків Н.Д., що сповнили прийнятий на себе добровільно обов'язок безкорисно.

Голова Ліґи п. Іван Дужанський передав усім Збірщицям і Збірщикам привіт і подяку Централі УККА за їх жертвенну працю й заповів, що всі вони отримають від Централі окремі дипломи і на спогад — гостинець, книжку. При цьому накреслив приявним картину праці Централі УККА, ролі цієї нашої Організації в житті нашої спільноти в ЗДА та її, незвичайно корисної діяльности для української визвольної справи. Познайомив приявних з тими важливими завданнями і працями, що їх у минулому році приходилося виконувати Голові УККА Проф. Л. Є. Добрянському та іншим членам проводу УККА для добра цієї справи, до якої покликаний УККА. Зазначив, що успіхи цієї праці УККА будуть ще кращі, якщо ми дамо йому відповідну моральну й матеріяльну підтримку. Закінчуючи свою промову, Голова Ліґи підкреслив, що дати відповідну моральну і матеріяльну підтримку Українському Конґресовому Комітетові Америки і Проф. Л. Добрянському для дальшої успішної праці можна тільки зібравши в цьому році для Українського Народного Фонду більше, ніж у минулому!

Приявні підтвердили цей заклик Голови ЛАУП І. Дужанського гучними оплесками.

Плян праці на цей рік відчитав приявним Референт Преси й Пропаґанди п. Іван Маслянко, пояснив окремі моменти пляну і його завдання в майбутній збірковій кампанії УНФ. Ці завдання поширити і поглибити збіркову акцію, щоб охопити всю громаду в Шикаґо й околиці та повести в цьому напрямі відповідну інформацію і пропаґанду в пресі, радіо, летючками й прилюдними зборами. Запропонований плян передисковано й одночасно схвалено.

Згодом промовив Заступник Голови ЛАУП п. Филип Васильовський, один із заслужених піонерів нашого організованого життя в Шикаґо. Нав'язуючи до минулих років праці нашої іміґрації в Шикаґо, сказав, що коли треба було почати якусь необхідну акцію в Шикаґо, а для цієї акції були потрібні фонди, то ці організатори завжди починали від себе.

Ці слова заслуженого громадянина прийнято оплесками. Але й чином: приявні задеклярували на початок для УНФ суму 500 (п'ятсот) долярів.

Після офіційної частини відбулася спільна вечеря всіх учасників. Приєдналися й спізнені, що їм праця не дозволила явитися впору. Вже була пізня ніч, як вдоволені усім гості прощали гостинних господарів. Панство Галунів. Сердечно дякували господарям за їх справжню українську гостинність.

І. Маслянко
Референт Преси і Пропаґанди.

Членство в Українському Народному Союзі — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Німеччині

МИТРОПОЛИТ НІКАНОР У МЮНХЕНІ

В останніх тижнях ВПреосвященніший Митрополит УАПЦ Ніканор відбув візитаційну подорож по Німеччині, під час якої загостив теж до Мюнхену.

В неділю 10 липня Митрополит прибув до оселі Людвіґсфельд (б. Мюнхену). Того дня ранком зібрались тут біля православної церкви пластуни, сумівці і старші громадяни. Біля дверей церкви в імені Церковної Ради привітав Митрополита проф. Г. Ващенко, який за традиційним звичаєм підніс Владиці хліб і сіль. Опісля вітали Митрополита представники місцевих організацій, та місцевої парафії УАПЦ. Митрополит відправив Арх. Службу Божу в сослуженні чотирьох священиків і двох дияконів. Під час Богослуження співав хор під дириґентурою П. Стриховця. Наприкінці відправи місцевий настоятель церкви о. прот. П. Дубицький подякував Митрополитові за прибуття і щасливі, спільно пережиті молитви в храмі.

Опісля ВПреосвященніший Митрополит Ніканор звернувся до приявних з проповідним словом.

Після Служби Божої в залі місцевої УМКА відбулося святочне прийняття, на якому український католицький парох Мюнхену привітав Достойного Гостя від вірних своєї парафії. Під час спільного обіду представники різних організацій виступили з привітальними промовами, а церковний хор відспівав низку релігійних і народних пісень.

Після довшої товариської гутірки забрав вловo Владика. В ньому, вказуючи на жахливі переживання нашого народу у Рідному Краю, Митрополит Ніканор закликав до любови і згоди.

ПРЕДСТАВНИКИ УН РАДИ В Д-РА Й. ШОЛЬМЕРА

Члени Української Національної Ради пп. Воскобійник, М. Добрянський, В. Ромашко і заступник голови Виконавчого Органу УНРади С. Довгаль 17. 7. 55 р. відбули зустріч із д-ром Йозефом Шольмером, відомим німецьким лікарем, що був вивезений большевиками з Ляйпціґу до Воркути, де перебував на примусових роботах серед в'язнів і засуджених большевицьким режимом громадян СССР. Ім'я д-ра Й. Шольмера стало відоме всьому світові після повороту його до Західньої Німеччини й опублікування свідчень про становище й відносини в концентраційних таборах СССР, а особливо в таборах Воркути.

Представники Державного Центру УНР відвідали д-ра Й. Шольмера під час його переїзду через Мюнхен та мали з ним кількагодинну розмову, в якій недавній большевицький в'язень подав надзвичайно цікаві відомості про стан і настрої та сподівання в'язнів Воркути, серед яких найбільше українців.

Від Виконавчого Органу УН Ради С. Довгань висловив щиру подяку д-рові Й. Шольмерові за його об'єктивні свідчення, що були друковані на сторінках преси та вийшли окремою публікацією. Саме тепер д-р Й. Шольмер виготовляє до друку ще одну свою книгу, в якій чимало уваги буде присвячено українській справі та становищу українців, що перебувають на Воркуті.

У Франції

УКРАЇНСЬКА ПРОЩА В ЛЮРДІ

500 українців під проводом ВПреосв. Архиєпископа Кир Івана Бучка відвідали чудотворну місцевість у Франції — Люрд. Щоденник „Люрд-Еклер" приніс на першій сторінці новинку, що українські скитальці з різних країн Европи прибули до Люрду, щоб відзначити 1000-річчя хрещення св. княгині Ольги і 30-річчя заснування Спілки Української Молоді (СУМ). Звітодавець з великою прихильністю до української справи інформує про часи кн. Ольги та про дальший розвій історичних подій на українських землях аж до здобуття в Україні влади російсько-комуністичними безбожниками. Головну увагу звернув звітодавець на ліквідацію Церков і поголовне фізичне винищування українського населення.

У вівторок 5. липня ц. р. ВПреосв. Владика відслужив Архиєрейську Службу Божу в люрдській базиліці в сослуженні численного українського духовенства. На цій відправі було теж багато чужинців.

В Англії

ЕВРОПЕЙСЬКЕ ТУРНЕ БАЛЕТНОЇ ГРУПИ „ОРЛИК" З МАНЧЕСТЕРУ

Нещонедавно повернулась з мистецького турне на европейському континенті балетна група „Орлик" з Манчестеру.

Виступи „Орлика" в Ніцці (Франція), в Ліворно, Фльоренції, Пескарі (Італія) були, як писали французькі й італійські часописи, „ревеляцією 1955 року" на міжнародніх змаганнях в пописах національних пісень і танців.

В Ніцці виступав „Орлик" від 13 до 17 липня.

Поява „Орлика" на сцені викликала рясні оплески й гучні „брава". Кожний черговий крок танцюристок і танцюристів зривав бурхливі ознаки захоплення. Місцева преса підкреслила на другий день, що „українська група збирала оплески не до описання". Цей перший виступ оглядала велика кількість глядачів, бо театр був відкритий, розрахований на 5000 місць.

У неділю 17 липня „Орлик" прощав Ніццу. Вечором у театрі „де Вердюр" він виступив в першій частині з „Горлицею", а закінчив цілий концерт „Запорожцем" і „Гопаком". Сцена була прибрана національними прапорами, і кожна група виходила до попису з своїм прапором. При закінченні всі національні групи зі своїми прапорами зібралися на сцені, а міська оркестра грала по черзі національні гимни. Не менше, як 200,000 осіб приглядалися походам, чули національні гимни і бачили українські народні танці у мистецькому виконанні „Орлика".

В Новій Зеляндії

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В НОВІЙ ЗЕЛЯНДІЇ

Великою подією для всіх українців у Новій Зеляндії були відвідини о. прот. Г. Хомічевського з Австралії, душпастиря УАПЦ. Прибув він до Велінґтону 2. 5., а виїхав 10. 6., відвідавши українців у Велінґтоні, Окленді, Крайстчерч, Данедін і Тауранґа. Це перше в історії цієї країни до неї прибуває український православний священик, задовольнити духові потреби вірних, довершити св. Тайн і обрядів. Новозеляндська преса відмітила приїзд о. Протоєрея, вміщуючи його світлини й інтерв'ю з ним.

8. 5. відбулося перше Богослуження українською мовою у Велінґтоні. До Окленду прибув Душпастир 11. 5. й тут відразу в нього просили інтерв'ю кореспонденти місцевої преси. 14. 5. відбулася Служба Божа й зустріч українців Окленду з душпастирем в домівці Клюбу. Це була перша пастирська візита й перша зустріч у Новій Зеляндії (організована) українцями з сусідньої країни.

Зустріч почалася молитвою. Голова Громади привітав Вш. Гостя іменем всіх членів Клюбу, а зокрема іменем українців греко-католиків. Гість виголосив довшу промову, в якій з'ясував основні форми й проблеми українського життя в Австралії та на Тасманії. Про громадське життя українців в Окленді інформував Гостя Секретар Клюбу — В. Креховець.

На Богослуженні, що його правив о. Протоєрей 15. 5., було дуже багато чужинців. Багато українців приступило до св. Сповіді й св. Причастя. У Велінґтоні о. Хомічевський правив Службу Божу в сослуженні грецького священика. І тут було багато присутніх чужинців, а в першу чергу греків. Після Літургії відбулась Панахида за спокій душ жертв голоду 1932-33 рр. і за всіх, хто життя своє віддав в боротьбі за волю України.

4. 6. Клюб в Окленді відзначив роковини смерти Вождів скромною програмою. Після вступного слова п. Я. Головача, реферат виголосив В. Креховець. Деклямував Олег Креховець.

19. 6. українців офіційно запрошено на відзначення балтійцями роковин московської аґресії проти Литви, Латвії й Естонії. Обширний реферат англійською мовою виголосив Альбертс Врунерс, що відповідаючи потім на привітання українців, сказав по-українськи: „Нехай живе вільна Україна". Свято закінчено естонським, лотиським та литовським національними гимнами.

Це свято стало нагодою для нав'язання контакту між нами й балтійцями, а з цього контакту може зродитися в майбутньому і ближча співпраця для добра наших поневолених спільним ворогом батьківщин.

Микола Понеділок

СВИНО-ГОДИНА

Совєтський гумористичний журнал „Крокодил" (від гумору якого, до речі, найповажніші кури сміються) в липцевому числі друкує цілком серйозно вістку про надзвичайно важливе відкриття, яке до цього часу невідоме було західньому науковому світові.

„Марта Коритко, — повідомляє „Крокодил", — систематично не виконує норми. Лише за останній місяць вона не допрацювала державі — о слухайте тепер уважно — 64 С-В-И-Н-О-Г-О-Д-И-Н-И."

Чуєте бо, СВИНО-ГОДИНА появилася! Зродилася нова одиниця виміру праці, а капіталістичні вчені ані телень про це, ані гу-гу...

Плетуться в хвості, не студіюють найновіщих комуністичних винаходів та досягнень. Адже ж варто замислитися...

До цього часу відомі були „світло - години", „ват-години", „ампер - години" — і ось тобі — близь! — совєтська наука, керована мудрою партією, понатужилася і винайшла на славу собі і на радість світові цілісіньку „СВИНО-ГОДИНУ". Віднині і набезвік наукові енциклопедії світу збагатилися новим словом з ділянки колгоспної економіки.

Що таке СВИНО-ГОДИНА і яка її математична формула?

СВИНО-ГОДИНА — це одиниця виміру енергії колгоспниці - свинарки, яку вона витратить за одну годину в совєтському хліві при обслуговуванні колективних свиноматок та свинодівиць.

Якщо ми позначимо СВИНО - ГОДИНУ букво — „X",

Кількість свиноматок чи свинодівиць — „Y", а

Мудре керівництво партії — „Z" — то формула буде така:

$$X=Y\times Z$$

Тобто СВИНО-ГОДИНА дорівнює мудрості комуністичної партії помноженій на кількість свиноодиниць.

Не тяжко тепер здогадатися, якими одиницями виміряють працю колгоспників, що трудяться не на свинячому, а польовому фронті.

Тут будуть кукурудзо-години, картопле-години, буряко-години...

Колгоспники, що працюють при худобі, очевидно, записуватимуть худобо-години.

Рогато - худобо - години...
Безрого - худобо - години...

До наступного свята Жовтневої революції партійні гасла, напевно, цілковито змінять свій зміст. В них будуть прославлятися совєтські карколомні винаходи... Вони звучатимуть приблизно так:

Хай живе Політбюро Совєтського Союзу — творець і вдохновитель свино-години!

Слава товаришу Хрущову-винахіднику і ідейному керівнику худобо - години!

Стахановськими кукурудзо- і свино - годинами докажемо капіталістичному світу, що ми не боїмося Вол-Стріту!

Вперед до комунізму, до світлих і радісних свинодні!

Зрозуміло, і совєтські частушки віднині будуть співатися на новий лад. Наприклад, відома частушка про Ваню і Таню тепер змодернізується згідно вимогам партії до таких розмірів:

Таня:

Прийшов Ваня до хліва,
Зразу мене обійма.
Не цілуй мене, мій милий —
Я скінчу свиногодину.

Ваня:

Свино-секундочку скінчила,
До мене Таня поспішила.
А я її проганяю —
Гній - годину виробляю.

Таня:

Я колгоспниця щаслива,
Маю триста свино - днів —
Сама ходжу без спідниці,
А мій Ваня без штанів...

Як бачите, успіхи колосальні. Хто після всього цього сміє сумніватися в совєтському винахідництві? Хто заїкнеться про те, що Совєти не догнали Америки? Га, хто?

Безумовно догнали і випередили на ціле... СВИНОСТОРІЧЧЯ.

В СПРАВІ МОГИЛ УКРАЇНЦІВ В НІМЕЧЧИНІ

З Німеччини просять подати до відома українським іміґрантам у ЗДА, що хто має в Німеччині когось з рідні, близьких, приятелів і т. п. там похоронених, а від їх смерти незабаром мине 10 (десять) років, цей мусить заплатити за місце оплату на нових 10 років, бо інакше могила буде (хоч би навіть був на нім поставлений пам'ятник) зліквідована.

Оплата на нових 10 років виносить у місті з ок. 50,000 населення, 30 нім. марок, ($8). Тому справу можуть полагодити кревні, знайомі, українські душпастирі, або „Фрідгоффервальдунґс"-и в даній місцевості. Можливо, що оплати в більших містах є більші.

ПОДЯКА

Цією дорогою складаю щиросердечну подяку Високоповажаному п. диплом.- інженерові

КОНСТАНТИНОВІ ЦЕРКЕВИЧЕВІ

за його сумлінне переведення позаочного курсу інженерно-технічного креслення, під час якого застосовував свою власну методу, — позаочного викладу, який дав дуже добрі наслідки, завдяки яким, я одержав посаду креслярa-конструктора. Рівно ж щиросердечно дякую своєму Шановному Приятелеві,

інженерові ВОЛОДИМИРОВІ АНТОНЕВУ
з Клівленд, Огайо,

за його щирі фахові поради під час проходження мною курсу.

За що, нехай Вас Всевишній нагородить всіми благами стократно!

В. ПЕЧЕНЮК

БІБЛІОТЕКА КОНҐРЕСУ В ВАШИНҐТОНІ

Бібліотека Конґресу в Вашингтоні, найбільша бібліотека Америки, придбала недавно десятимільйонову книгу для своєї великої збірки книжок.

Ніхто докладно не знає, яка саме книга була десятимільйоновою, бо вона прибула в числі інших 308,736 книг та брошур, придбаних протягом 1954 року. Її просто помістили в бібліотеці серед 33,153,000 інших книг та матеріялів.

Своїх суперників щодо розмірів — Британський музей в Лондоні та Національну бібліотеку в Парижі — Бібліотека Конґресу перегнала ще в 1940 році. На цей час вже займала два найбільших будинки в світі, призначених виключно для бібліотечних цілей.

Закладена ще року 1800 і розміщена в Капітолю, бібліотека протягом п'ятьох років зібрала книжок на суму до $4,000. Британське військо спалило будинок бібліотеки під час війни 1812 року. Але уряд незабаром купив ще 6,487 томів з приватної збірки книжок Томаса Джеферсона, пересічно по $3,69 за том. Пожежі в 1825 та 1851 роках знову знищили дві третини всієї колекції. Коли бібліотеці стало тісно в її першому приміщенні, вона переїхала до власного будинку біля Капітолю. Зроблена 1939 року прибудова дала змогу розмістити нові мільйони книжок.

Бібліотекою Конґресу користуються всі сенатори та представники, але мало хто з них входить до її будинку. Вони всі користуються послугами довідкового бюра при бібліотеці, яке минулого року видало 69,000 довідок і відповідей на поставлені запитання. Для цього довідкове бюро переглядає відповідні книжки та документи і конвеєром пересилає відповіді та довідки до Капітолю. Цей конвеєр існує вже півстоліття і передає матеріяли протягом сьоми з половиною хвилин.

Цілий день студенти, учені та взагалі публіка наповнюють будинок бібліотеки. Дві великі залі можуть вмістити понад 500 осіб. Читачам забезпечена допомога кваліфікованих асистентів. Книгу на вимогу читача передається з полиць, що на цілі милі простягнулись під землею, протягом 20 хвилин.

Бібліотека Конґресу являє собою також сховище різних культурних цінностей та рідкостей. Там є, наприклад, Ґутенберґова Біблія і рідка колекція Страдиваріюсових скрипок, що їх прекрасні тони можна іноді чути в концертовій залі бібліотеки. Відвідувачі мають змогу також бачити найменшу в світі книжку в ніготь завбільшки „Трояндовий сад Омара Хайяма", а також найбільшу, три з половиною фути заввишки книгу американського натураліста Одюбона „Птахи Америки".

Аматорам музики бібліотека може запропонувати величезну колекцію американських народних пісень, зібраних по всіх великих просторах Америки. Сліпі можуть користуватись тисячами книг Брейля для сліпих і великим асортиментом „книг, що говорять". Для тих, хто хоче вивчати Совєтський Союз та Китай, бібліотека має найбільші за кордонами цих країн збірки російських та китайських книг.

Загальна Рада

СУМНІВНОЇ ВАРТОСТИ СТИСКАННЯ РУК

Так стискав руку Булґаніна під час московської конференції Аденауер, щоб зараз же за кілька днів довідатися, що Совєти відмовляють західньо-німецькому урядові права говорити в імені Німеччини і що вони звільнять німецьких полонених, не на прохання Аденауера, але східньо-німецьких комуністів.

ДЕЩО З ЕКОНОМІКИ

Систематичні студії показали, що автомобілі служать тепер довше, ніж колись. В 1925 році пересічна кількість миль, яку робив автомобіль, була неповна 22,000, а в 1954 році — 81,000 миль.

На початку 1950 року на кожні три особи понад 14 років припадало одне авто; передбачається, що в 1975 році одне авто припадатиме на дві або дві з половиною особи того самого віку.

Тоді як для перевезення однієї тони вантажу поїздом треба витратити 56,6 грамів вугілля, дизель для тієї самої праці потребує тільки дві чайні ложки нафти.

Адміністрація нюйоркського порту гадає, що року 1960 місто матиме два мільйони пасажирів на гелікоптерах. По цілій Америці на цей час сподіваються мати понад шість мільйонів осіб, що користуватимуться послугами гелікоптерів.

Одна третина бюджету пересічної американської родини іде на їжу, спиртні напої та тютюн. Минулого року кожний американець випив близько 17 галонів пива та інших солодових напоїв, 4 галони міцних напоїв і чотири кварти вина.

Фармерські родини витрачають на їжу такий самий відсоток свого бюджету, як і міські родини.

Протягом останніх 50 років радикально змінились американські звички щодо традиційного родинного меню на користь фруктів та городини. Господині вже більше не наполягають їсти м'ясо та картоплю на обід чи кашу на сніданок. Салати, фруктові соки, особливо останні допомагають робити їжу різноманітною і збільшують її споживність.

Понад більйон долярів виплачено минулого року індустріяльними підприємствами на компенсацію робітникам за різні каліцтва під час праці.

Як повідомляє Фонд Двадцятого Століття, найбільше вугілля здобувають в Европі — майже 45% всього здобуваного в цілому світі вугілля. З'єдинені Держави дають 34% світової продукції вугілля. Решта припадає в рівній долі Совєтському Союзові та всім іншим країнам узятим докупи.

Перший зареєстрований організований страйк у З'єдинених Державах відбувся в Ню Йорку 1776 року, коли міські малярі припинили працю, вимагаючи підвишки.

Найбільше страйків у З'єдинених Державах відбулося наприкінці Другої Світової війни. Наприклад у 1946 році у страйках брало участь 4,6 мільйона робітників, через що було втрачено майже півтора відсотки потенціяльного робочого часу.

Загальна Рада

ВСЯЧИНА

СКАВТСЬКА ЗУСТРІЧ НАД НІЯҐАРОЮ

Мовні труднощі і національні кордони здавалися зникли на час, коли оце недавно в Ніяґарі над озером, Онт., 11,000 скавтів з цілого світу зібралися на своє Восьме Світове джемборе. На вишкільних майданах Канадійської Армії недалеко ріки Аіяґара здвигнено „місто з шатер", в якому на час зустрічі мешкали скавти — здебільша з чужих країн. П'ять ескімосів, п'ять індіян і п'ять білих скавтів (деякі з них здобули собі гроші на подорож займаючися траперством) зустріла група 115 репортерів, телевізійних і радієвих звітодавців. Це були члени канадійської групи, які вперше в житті виїхали з Арктики до цивілізованих сторін.

Серед 11,000 скавтів були заступлені 14 християнських віровизнань, як теж будисти, жиди, індуси і мослеми. — („Канадійська Сцена").

КНИЖКА И ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ

Громадяни про порушення громадянських прав і привілеїв

Вашингтон. — В „Дні Конституції", який припав на день, в якому 168 років тому підписано Американську Конституцію, відбулося на Капітолю в залі, в якій від 1860-1935 року засідав Найвищий Суд ЗДА, церемоніальне переслухання про те, як тепер в цій країні здійснюється закон про охорону громадянських прав. Це переслухання влаштувала Сенатська Підкомісія для Конституційних Прав. На лаві „суддів" засіло 10 представників преси, підприємців, національних груп, релігії, жіночих організацій, робітнецтва, ветеранів, фармерів і правників. В залі висів транспарент „Конґрес не може ухвалювати законів, які позбавляли б народ права мирно відбувати збори та вносити петиції за винагороду кривд від уряду". Представник Крайового Товариства для Поступу Кольорового Населення Рой Вілкінс у своїй промові заявив, що в жадній ділянці не порушується так громадянських прав, як у відношенні до неґритянського населення. Пресвітеріянський священик о. Юджін Карсон Блейк критикував давніші пропозиції встановити дипломатичне представництво при Ватикані та виступив проти „завеликої влади" генерального прокуратора, який укладає список „підривних організацій". — Представник преси закидав урядові змагання до обмеження волі преси. Бувший крайовий командант Американського Леґіону Доналд Р. Вилсон закликав Конґрес, щоб охороняв країну проти „фальшу і обману" підривних організацій, які „травестують" Конституцію для своїх цілей.

Збільшують число поліцистів для боротьби проти наркотиків

Ню Йорк, Н. И. — Комісар поліції Стіфен П. Кеннеді збільшує боротьбу проти тих, які торгують наркотиками. В тій цілі він збільшив число поліцистів, які ведуть боротьбу проти наркотиків, з 170 до 200 і закликав їх збільшити зусилля в цій ділянці. Комісар поліції закликає всіх поліцистів посилити боротьбу проти незаконної гри. Відділ поліції, який займається боротьбою проти наркотиків, стає самостійним відділом, і його очолюватиме шеф детективів — Джеймс Б. Леґґет. Комісар Кеннеді сказав, що вимагає, щоб кожний чоловік і жінка, які належать до Відділу боротьби проти наркотиків, з найбільшим зусиллям виконували свою працю.

● Турецький прем'єр Мендерес оскаржив у парляменті комуністів в підготові бурхливих демонстрацій в Істанбулі, Ізмірі й Анкарі, внаслідок яких здемольовано багато грецьких домів і крамниць. Парлямент продовжив на пів року стан облоги в цих трьох містах.

● У Відні, під час короткої церемонії перед будинком колишньої альянтської ради, розв'язано міжальянтську військову поліцію, створену внедовзі після приходу до Відня альянтів, головно для протидіяння совєтським безчинствам. Цю поліцію називали „чотириособовим джіпом", бо приналежні до неї поліцисти роз'їжджали військовими „джіпами" по одному американцеві, англійцеві, французові й москалеві в кожному.

З глибоким смутком повідомляємо всіх Друзів і Знайомих, що дня 15-го вересня 1955 р., після довгої і тяжкої недуги, прийнявши Найсвятіші Тайни, упокоївся в Бозі на 60-му році життя

Наш Найдорожчий Тато і Муж
Довголітній Директор Золочівської гімназії

бл. п. Проф. МИКОЛА ВЕЛИЧКО

Похорони Покійного відбулися в понеділок, 19-го вересня, о год. 9-ій рано з похоронного заведення Литвин - Литвин в Нюарку, до церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку на цвинтар Gate of Heaven у Випані, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Тяжким горем прибита
ДРУЖИНА

Посмертна Згадка

ТЕОДОР КНИШЕВИЧ, член Б-ва св. Володимира Відділ 130 УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., упокоївся в Бозі 1-го вересня 1955 р., проживши 68 р. Покійний народився 1887 р. в Гниличках Вел., пов. Збараж, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1934 р. Полишив в смутку дочку Павлину й Анну. Похорон відбувся 6-го вересня з похоронного заведення до церкви в Бронксі а відтак на цвинтар Woodlawn. — В. И. П.!

Г. Лучанко, серк.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ТАРЗАН, ч. 3543. Відштохнений.

"WHY DO YOU NOT BOW TO ME?" ASKED THE QUEEN. "I BOW TO NO ONE," REPLIED TARZAN COLDLY.

SHA'S EYES FLICKERED WITH INTEREST. "SEND HIM TO MY QUARTERS -- I WOULD QUESTION HIM FURTHER."

OOZU WAS FURIOUS. "BUT YOUR MAJESTY, HE IS A DEVIL – A THREAT –". "I HAVE SPOKEN," SNAPPED THE QUEEN...

"...THE ROOM EMPTIE LEAVING THE JE OOZU WITH BL THOUGHT-RE

— Чому ви не вклонилися мені? — запитала королева. — Я ні перед ким не вклоняюсь, — холодно відповів Тарзан.

Очі Ша блиснули цікавістю. — Відішліть його до моєї квартири... Я пізніше його допитаю.

Узу шалів. — Але ж Ваша Величносте, це чортяка, небезпека... — Я сказала! — відрізала королева...

Кімната спорожніла. В ній залишився заздрісний Узу з однією думкою — помсти!